

Михайло Теплюк

доктор юридичних наук, заслужений юрист України,
заступник Керівника Апарату Верховної Ради України –
керівник Головного юридичного управління
(Київ, Україна)
tepljuk@v.rada.gov.ua

ШЛЯХ ВІД ДОКТРИНИ ДО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ (до 75-річчя від дня народження Павла Євграфова)

22 жовтня 2019 р. виповнюється 75 років від дня народження Павла Євграфова – видатного українського правника, судді Конституційного Суду України, людини виняткових душевних якостей та енциклопедичних знань, що присвятила своє життя служінню праву.

Павло Борисович народився у Москві, у сім'ї військового льотчика. Дитинство та юність минули на Полтавщині, в селі Бутенки Кобеляцького району, та припали на воєнне і повоєнне лихоліття, тому вже змалечку він знав ціну шматка хліба та засвоїв правило, що досягти задуманого можна лише завдяки наполегливості та щоденній невтомній праці.

У 1961 р. Павло Євграфов із медаллю закінчив десятирічну школу і склав іспити до Харківського державного університету ім. О. Горького (нині – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна) на відділення ядерної фізики фізичного факультету. Проте замість навчання змушений був розпочати свою трудову діяльність асфальтувальником будівельно-монтажного управління, а потім – слюсарем-складальником на Харківському тракторному заводі ім. С. Орджонікідзе.

Військова служба в Радянській Армії у складі групи радянських військ у Німеччині з 1963 р. по 1966 р. змінила світогляд і життєві плани.

Після демобілізації Павло Євграфов обрав професію юриста, ставши у 1967 р. студентом Харківського юридичного інституту імені Ф. Е. Дзер-

жинського (нині – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого), який у 1971 р. закінчив із “червоним” дипломом. Як кращому випускникові йому запропонували аспірантуру на кафедрі теорії держави і права, спочатку під науковим керівництвом професора П. Полежаєва, потім – професора С. Алексеєва – одного з провідних учених-юристів того часу.

Закінчивши аспірантуру, П. Євграфов блискуче захистив кандидатську дисертацію на тему “Співвідношення структури радянського права і структури радянського законодавства”, яка отримала високу оцінку в наукових колах, а її автор одразу заявив про себе в юридичній спільноті.

Так визначився його шлях від аспіранта до доцента кафедри теорії держави і права Харківського юридичного інституту. На той час молодого вченого приваблювали методологічні питання правничої науки, проблеми структури права, юридичної техніки, реалізації досягнень науки на практиці.

Під час навчання у докторантурі, у червні 1991 р. Павла Євграфова було запрошено на роботу в Секретаріат Верховної Ради Автономної Республіки Крим, де він працював до жовтня 1994 р. завідувачем державно-правового відділу, а з жовтня 1995 р. по квітень 1997 р. – керівником юридичної служби Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим.

У червні 1997 р. Верховна Рада України призначила Павла Борисовича суддею Конституційного Суду України. Фактично діяльність на посаді судді стала для нього продовженням науково-дослідної роботи та дала змогу застосувати свої знання у державному будівництві, формуванні конституційної доктрини.

За час роботи у Конституційному Суді України за справами, у яких Павло Борисович був суддею-доповідачем, прийнято три висновки з питань відповідності конституційним вимогам законопроектів про внесення змін до Основного Закону нашої держави; 12 рішень з питань конституційності законів та інших правових актів, а також надання офіційного тлумачення положень Конституції і законів України; майже 40 процесуальних ухвал Суду.

За ініціативи Павла Борисовича у 1999 р. було започатковано видання збірника рішень і висновків Конституційного Суду України. Перші шість книг цієї серії вийшли друком за його редакцією.

Завдяки великому практичному досвіду роботи в галузі права і глибоким теоретичним знанням П. Євграфова часто залучали до участі у законопроектній роботі. Він був членом Національної кодифікаційної комісії (1994 р.), Робочої групи з підготовки проектів законів України

“Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим”, “Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим”, “Про вибори Верховної Ради Автономної Республіки Крим” (1996 р.).

Після закінчення строку повноважень у Конституційному Суді України в липні 2006 р. продовжив наукову роботу в галузі державотворення, а також брав активну участь у законотворчій діяльності у складі Робочої групи з питань судової реформи (2010 р.), Комісії з питань організації державної влади Конституційної Асамблеї (2012–2014 рр.). Він є автором понад 100 наукових праць із питань теорії системи права, законотворчості, правової держави, серед яких такі праці: “Проблеми теорії системи радянського права” (1989 р.), “Радянська правова держава (законодавство в процесі становлення правової держави)” (1990 р.), “Законодавчі акти СРСР та їх значення в укріпленні соціалістичної законності” (1989 р.), “Система радянського законодавства” (1990 р.), Коментар змін до Конституції України (2004–2007 рр.) (2007 р.).

Під керівництвом Павла Борисовича захистили дисертації М. Вороніна (“Правова форма економічних відносин (структура, функції, відповідність”), Є. Погорелов (“Кодифікаційна діяльність в правовій системі України (загальнотеоретичний аспект)”), К. Бабенко (“Принцип поділу державної влади та сучасні проблеми його реалізації в Україні (конституційно-правовий аналіз)”) та інші дослідники проблем теорії держави і права.

За багатолітню сумлінну і чесну працю Павло Борисович Євграфов неодноразово був удостоєний державних нагород і відзнак. Його нагороджено орденами “За заслуги” III та II ступенів, Почесною грамотою Верховної Ради України, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, відомчими відзнаками, присвоєно почесне звання “Заслужений юрист України”.

Павло Борисович із тих небагатьох особистостей, хто, досягнувши іменитості й визнання, не почав розрізняти людей за посадою чи рангом – основним мірилом для нього були чесність і порядність. Загострене почуття справедливості й віра у щирість людей робили його по-дитячому вразливим – надто близько брав до серця найменші прояви людської непорядності... Колеги згадують Павла Борисовича з великою теплою, як людину надзвичайно толерантну, чесну, небайдуку до чужих проблем і багатогранну, цікаву особистість.

Павло Борисович Євграфов пішов із життя 4 листопада 2015 р., маючи ще багато творчих задумів, які він мріяв втілити на благо України, аби вона утвердилась як справді правова держава, в якій право людини – закон для влади.